

Bezoekadres
Dorpsstraat 8
2995 XH Heerjansdam

Correspondentieadres
Postbus 1
2995 ZG Heerjansdam

[T] 078 – 677 88 88
[F] 078 – 677 88 99
[E] info@Saricon.nl

Historisch onderzoek

Onderzoek woningbouwlocatie Zuidzijderpolder

documentcode: 372131\Bodegraven\Zuidzijderpolder\H.O.\01

aantal pagina's: 21

Documenthistorie

	31 mei 2012	Printdatum
	7 juli 2003	Definitief
rev.	Datum	Omschrijving

Opgesteld	Voor accord	Gezien
W. Maan	F.G.J. Barink	H. van Driel
Projectleider	Hoofd Bedrijfsbureau, Manager Munitieveligheid en -werken	Directeur

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze rapportage mag worden verveelvoudigt, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.
(Artikel 16 Auteurswet 1912).
Heerjansdam, 31 mei 2012
Het is de opdrachtgever toegestaan voor eigen gebruik kopieën te maken zonder voorafgaande toestemming van de auteur.

Inhoudsopgave

1. Doel van dit vooronderzoek	6
2. Historisch onderzoek.....	10

Inleiding

In opdracht van gemeente Bodegraven, in casu de heer mr. W. Schildwacht, heeft Saricon® een historisch onderzoek uitgevoerd naar de eventuele aanwezigheid van explosieven uit de Tweede Wereldoorlog in de Zuidzijderpolder te Bodegraven.

In verband met de aanleg van een woonwijk tussen de spoorlijn en het industrieterrein Broekvelden zullen op genoemde locatie heiwerkzaamheden uitgevoerd gaan worden.

Bodempenetrerende werkzaamheden in een gebied waar explosieven in de bodem zitten, kunnen tot ernstige ongevallen leiden. Aangezien momenteel geen kennis bestaat over de eventuele aanwezigheid van explosieven in de ondergrond, is hiernaar door Saricon® onderzoek uitgevoerd.

Dit vooronderzoek is opgesteld met als basis de aanwezige en verzamelde gegevens namelijk:

- Opdrachtbevestiging met kenmerk: RLV 50968
- Locatiebezoek
- Literatuurstudie
- Luchtfoto interpretatie
- Getuigen onderzoek

De conclusies in dit onderzoek zijn gebaseerd op de op het moment van opstellen van het rapport beschikbare gegevens. Gegevens welke momenteel niet beschikbaar zijn of waarvan het bestaan ervan bij Saricon® niet bekend is, kunnen bij het beschikbaar komen ervan de conclusies in dit rapport beïnvloeden.

Hoofdstuk 1

1.	Doel van dit vooronderzoek	6
1.1.	Toetsing van het bijdragebesluit	6
1.2.	Gradaties onderzoeksgebieden	7
1.3.	Probleemomschrijving	8

1. Doel van dit vooronderzoek

1.1. Toetsing van het bijdragebesluit

In het historisch onderzoek wordt het gebied in samenhang met de verkregen informatie getoetst aan de criteria zoals gesteld door het ministerie van Binnenlandse zaken, betreffende het “ Bijdragen besluit kosten ruiming explosieven Tweede Wereldoorlog ”.

Bij een **positief advies** van Saricon[®] voldoet het project aan de criteria zoals opgenomen in de “Voorlopige eisen en voorwaarden” van het bijdrage besluit.

Een **negatief advies** van Saricon[®] houdt in dat er, gerekend met de in het onderzoek naar voren gekomen informatie, geen verdere actie meer noodzakelijk is.

Het staat de opdrachtgever vrij om na een negatief advies van Saricon[®] alsnog een detectieonderzoek uit te laten voeren met apparatuur waarmee het mogelijk is om digitaal een anomalieën kaart van gescande gebieden te maken.

Hierdoor is het mogelijk om absolute zekerheid te verkrijgen over de aanwezigheid van anomalieën in de ondergrond. Een anomalie is een verstoring van het aardmagnetisch veld veroorzaakt door een ferro houdend object.

1.2. Gradaties onderzoeksgebieden

De gebieden worden door Saricon[®] op basis van een historisch onderzoek verdeeld in drie gradaties zoals hieronder omschreven.

- a. **Niet** verdacht gebied
- b. **Laag** verdacht gebied
- c. **Hoog** verdacht gebied

Toelichting:

Ad a. Er is geen enkele aanleiding om enig oorlogstuig te verwachten. Ons advies hieromtrent luidt en zal luiden schoon en behoeft geen nader onderzoek. (Niet verdacht dient in deze gelezen te worden als: "Niet méér verdacht dan die gebieden in geheel Nederland waar geen directe aanwijzingen zijn dat er zich munitie in de bodem bevindt." Dit betekent niet dat er zich geen munitie zal bevinden, maar er zijn geen aanwijzingen. Ergo er is geen aanleiding om een veldonderzoek uit te voeren.)

Ad b. Er zijn geen directe aanwijzingen maar wel de wetenschap uit het historisch onderzoek dat er aan de oppervlakte oorlogshandelingen of voorbereidingen daartoe hebben plaatsgevonden. Dit impliceert dat juist in de ongeroerde bovenlaag kleine tot middelzware munitie aangetroffen kan worden. De kans hierop is vrij gering maar wordt door ons niet uitgesloten.

Voor het geval er zekerheid moet worden gegeven, middels een verklaring, kan dit uitsluitend na een niet destructief onderzoek en de ruiming van de gedetecteerde anomalieën.

Ad c. Er zijn naar aanleiding van ons historisch onderzoek directe aanwijzingen welke nader onderzoek en verwijdering/ruiming van de anomalieën behoeven.

1.3. Probleemomschrijving

Hoewel het ondertussen meer dan 58 jaar is geleden dat de Tweede Wereldoorlog beëindigd is, worden er nog dagelijks materialen aangetroffen die direct met de oorlog te maken hebben. Een boer die zijn land aan het ploegen is, een kabel maatschappij die nieuwe kabels aan het leggen is of in dit geval de aanleg van een nieuwe woonwijk, in alle bovengenoemde gevallen bestaat de kans dat achtergebleven explosieven aangetroffen worden.

Veel van deze activiteiten vinden plaats in gebieden die sinds de oorlog ongeschonden zijn gebleven. Wei- c.q. bouwlanden die al meer dan 58 jaar geen andere functie hebben gehad of natuurgebieden die opengesteld worden voor het publiek en voor intensieve recreatie gebruikt worden.

Internationaal is er vastgesteld dat tussen de 10 en 15 procent van alle munitie die verschoten dan wel afgeworpen is, achter blijft als blindganger. Tevens zijn bij het uitvoeren van de bombardementsvluchten grote aantallen vliegtuigen verongelukt. Zowel op de heen- als terugreis van hun missies. Deze vliegtuigen hadden in een aantal gevallen nog afwerpmunitie aan boord op het moment dat zij neerstortten.

Hoofdstuk 2

2.	Historisch onderzoek.....	10
2.1.	Locatie bezoek.	10
2.2.	Conclusie na locatie bezoek.	10
2.3.	Bestudering luchtfoto's.	11
2.4.	Conclusie na bestudering luchtfoto's.	11
2.5.	Bestudering Bombardementsgegevens.	13
2.6.	Conclusie na bestudering van bombardementsgegevens.	14
2.7.	Bestudering documentatie en literatuur.....	15
2.8.	Conclusie na bestudering van documentatie en literatuur.	15
2.9.	Getuigenverklaringen.....	16
2.10.	Conclusie aan de hand van getuigeverklaringen.....	19
2.11.	Eindconclusie	20
2.12.	Aanbeveling.....	20

2. Historisch onderzoek

2.1. Locatie bezoek.

Door een medewerker van Saricon[®] is de onderzoekslocatie visueel geïnspecteerd om te zien of er aanwijzingen zijn in de vorm van oorlogsschade. Vaak is heden ten dage nog zichtbaar of er in een gebied bommen zijn ontploft of militaire onderkomens zoals schuttersputten of gevechtsopstellingen zijn geweest.

2.2. Conclusie na locatie bezoek.

Er zijn door de materiedeskundige geen directe aanwijzingen gevonden van oorlogshandelingen.

Derhalve wordt het gebied als zijnde niet verdacht aangemerkt.

2.3. Bestudering luchtfoto's.

Door Saricon[®] is onderzoek gedaan naar de op korte termijn beschikbare luchtfoto's uit de oorlogsperiode. Bij de Topografische Dienst in Emmen komen geen foto's van het onderzoeksgebied in het fotoarchief voor. Bij de Landbouwuniversiteit te Wageningen zijn 4 foto's van 1944 gevonden.

De aangetroffen foto's zijn de volgende:

10 november 1944	fotonummer	3241
		3242
		3243
		4231

2.4. Conclusie na bestudering luchtfoto's.

Na bestudering van de genoemde luchtfoto's kan gesteld worden dat er geen zichtbare verstoringen als gevolg van oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied aangetroffen zijn. Derhalve kan gesteld worden dat:

Het onderzoeksgebied "Zuidzijderpolder" als niet verdacht wordt aangemerkt.

Op de volgende pagina is een luchtfoto van het onderzoeksgebied afgebeeld.

2.5. Bestudering Bombardementsgegevens.

De in eigen archief beschikbare bombardementsgegevens geven aan dat Bodegraven incidenteel doelwit was van bombardementen. Ook zijn er vliegtuigen nabij de onderzoekslocatie verongelukt.

In het Saricon[®] archief zijn o.a. de volgende bombardementen vermeld:

10 mei 1940

Bodegraven. Getroffen werd de nieuwe verkeersweg nabij de Goudseweg en de Rijksweg en de Parallelweg.

17 mei 1943

Bombardement op Bodegraven. De bommen kwamen neer op het land van dhr. Vroege.

In de omgeving van Bodegraven, in de Noordzijdsepolder, door een botsing in de lucht twee B-26B Marauders met de nummers 41.18080 DR-K van het 452nd Bomb Squadron op 11.58 uur en de 41.17991 DR-S "Chickasaw Chief" van het 452nd Bomb Squadron van de 322nd Bomb Group eveneens om 11.58 uur. De wrakken kwamen neer op het land van dhr. Beijes terwijl de motoren insloegen op het land van dhr. Van der Graaf.

6 december 1944

Bombardement op Bodegraven. Getroffen werd de Kerkstraat.

2.6. Conclusie na bestudering van bombardementsgegevens.

Tijdens het historisch onderzoek is gebleken dat er gedurende de gehele oorlog incidenteel bommen afgeworpen zijn op Bodegraven. De huidige onderzoekslocatie komt niet voor in het Saricon[®] archief.

Derhalve kan gesteld worden dat:

Het onderzoeksgebied “Zuidzijderpolder” als niet verdacht wordt aangemerkt

2.7. Bestudering documentatie en literatuur.

Door een medewerker van Saricon® is onderzoek gedaan naar de beschikbare gegevens in de literatuur en archieven. Er is geen literatuur beschikbaar over het onderzoeksgebied gedurende de Tweede Wereldoorlog. Er is gezocht in het gemeentearchief naar documenten over de periode van de Tweede Wereldoorlog. Het gemeentearchief is ondergebracht in het streekarchief te Woerden. Aangetroffen is het “ Archief van de Luchtbeschermingsdienst van Bodegraven” met daarin het “Register houdende rapporten van de wachtdiensten op de gemeentetoren van 22 april 1940 tot 23 november 1940”.

Uit deze stukken zijn geen relevante gegevens naar voren gekomen. Verder bevat het archief geen documenten over de periode van de Tweede Wereldoorlog

2.8. Conclusie na bestudering van documentatie en literatuur.

Na bestudering van het genoemde archief kan gesteld worden dat er geen aanwijzingen zijn gevonden over bombardementen of andere oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied.

Derhalve kan gesteld worden dat:

Het onderzoeksgebied “Zuidzijderpolder” als niet verdacht wordt aangemerkt.

2.9. Getuigenverklaringen

Door een medewerker van Saricon[®] is onderzoek gedaan naar mensen welke gedurende de periode van de Tweede Wereldoorlog in of nabij het onderzoeksgebied woonden, dan wel vanuit de overlevering relevante zaken weten te melden.

Hiertoe zijn de volgende personen benaderd.

Dhr. J.T.M. van Veldhuizen	Zuidzijde 50	2411 RS	Bodegraven	0172613667
Dhr en mevr van Doorn	Zuidzijde 50 b	2411 RS	Bodegraven	0172612564
Dhr. C.H. Voordouw	Zuidzijde 46	2411 RS	Bodegraven	0172612158
Dhr. J van Briemen	Zuidzijde 74	2411 RT	Bodegraven	0172612639

De heren van Veldhuizen en van Briemen konden geen informatie leveren betreffende de oorlogsperiode. De verklaringen van heer Voordouw en de heer en mevrouw van Doorn zijn hierna weergegeven.

De heer van Doorn heeft verder nog verklaringen afgelegd over oorlogshandelingen buiten het onderzoeksgebied. Deze verklaringen zullen separaat worden aangeboden aan gemeente Bodegraven.

GETUIGEVERKLARING

Datum 3 juli 2003
Werknummer 72131
Interviewer W. Maan

GETUIGE 1^e hand

Naam Dhr W van Doorn en zijn zus mevr. Van Doorn
Adres Zuidzijde 50b
Woonplaats 2411 RS Bodegraven
Telefoon 0172611946
Geboortedatum Dhr van Doorn 1929, mevr. Van Doorn 1919
adres tijdens oorlog Zuidzijde 53

Verklaring

Dhr en mevr van Doorn weten zich nog goed te herinneren dat aan de noordzijde van de Rijn een vliegtuig is neergestort. Van het onderzoeksgebied zelf weten ze dat er gedurende de gehele oorlog geen bommen zijn gevallen. De stelligheid waarmee dit verteld wordt laat verder geen ruimte voor twijfel.

De heer en mevrouw van Doorn hebben gedurende de gehele oorlog nabij het onderzoeksgebied gewoond.

Opgemaakt te Heerjansdam op 4 juli 2003

W. Maan
projectleider

GETUIGEVERKLARING

Datum 3 juli 2003
Werknummer 72131
Interviewer W. Maan

GETUIGE 1^e hand

Naam C.H. Voordouw
Adres Zuidzijde 46
Woonplaats 2411 RS Bodegraven
Telefoon 0172612158
Geboortedatum 1920
adres tijdens oorlog Zuidzijde 46

Verklaring

De heer Voordouw heeft gedurende de gehele oorlog op de boerderij tegenover zijn huidige woning gewoond. Gedurende kortere tijd heeft hij op de eigen boerderij ondergedoken gezeten. Hij is er volledig van overtuigd dat er in het onderzoeksgebied geen bommen gevallen zijn, noch bommen welke ontploft zijn, noch blindgangers. "U kunt verder wel stoppen met zoeken, want ik weet 100% zeker dat er niets ligt".

Opgemaakt te Heerjansdam op 4 juli 2003

W. Maan
Projectleider

2.10. Conclusie aan de hand van getuigeverklaringen

Door een aantal getuigen is, onafhankelijk van elkaar, verklaard dat er in het onderzoeksgebied geen bommen gevallen zijn. Verder zijn bij hen ook geen andere oorlogshandelingen bekend.

Derhalve kan gesteld worden dat:

Het onderzoeksgebied “Zuidzijderpolder” als niet verdacht wordt aangemerkt.

2.11. Eindconclusie

Gezien de interpretatie van de luchtfoto's, de bombardementgegevens, de resultaten van het archiefonderzoek alsmede de getuigeverklaringen, wordt de onderzoekslocatie aangemerkt als zijnde niet verdacht.

.

2.12. Aanbeveling

Gezien de feiten zoals omschreven in de conclusie bestaat er geen vermoeden dat er nog niet ontplofte explosieven in het onderzoeksgebied voorkomen en wordt de locatie als niet verdacht aangemerkt.

Niet verdacht dient in deze gelezen te worden als: "Niet méér verdacht dan die gebieden in geheel Nederland waar geen directe aanwijzingen zijn dat er zich munitie in de bodem bevindt." Dit betekent niet dat er zich geen munitie zal bevinden, maar er zijn geen aanwijzingen. Ergo er is geen aanleiding om een veldonderzoek uit te voeren.

Derhalve is hier een negatief advies van toepassing volgens de voorwaarden zoals gesteld in de vigerende regelingen van het bijdragebesluit "kosten ruiming explosieven Tweede Wereldoorlog" en aanverwante regelingen van 10 december 2002/EB2002/99012DGOOV/R&B/BJZ .

